

Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i specialpedagogik, 240 högskolepoäng

Studieplanen för utbildning på forskarnivå i specialpedagogik är fastställd av Fakultetsnämnden vid Stockholms universitet 2011 06 22.

Allmänna bestämmelser rörande utbildningen återfinns i Högskoleförordningen (HF), kapitlen 6 och 7.

1. Allmänt

1.1. Ämnet specialpedagogik

Ämnet specialpedagogik är vid Stockholms universitet ett tvärvetenskapligt kunskapsområde med överbyggande funktion mellan flera vetenskapsområden, som baseras på samspel mellan individ och samhälle. Kunskaper inom området fokuserar på insatser innan svårigheter uppstått liksom att underlätta för personer med olika funktionsnedsättningar och/eller för personer i socialt utsatta livssituationer.

1.2. Mål för utbildningen på forskarnivå Doktorsexamen

För doktorsexamen skall doktoranden:

Kunskap och förståelse

- visa brett kunnande inom specialpedagogik och en systematisk förståelse av forskningsområdet samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av forskningsområdet, och
- visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

Färdighet och förmåga

- visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer.
- visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,
- med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt,
- visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap,
- visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

- visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, och

– visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Licentiatexamen

För licentiatexamen skall doktoranden:

Kunskap och förståelse

– visa kunskap och förståelse inom forskningsområdet, inbegripet aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av detta samt fördjupad kunskap i vetenskaplig metodik i allmänhet och det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

Färdighet och förmåga

– visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra ett begränsat forskningsarbete och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete,
– visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt och
– visa sådan färdighet som fordras för att självständigt delta i forsknings- och utvecklingsarbete och för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Värderingsförmåga och förhållningsätt

– visa förmåga att göra forskningsetiska bedömningar i sin egen forskning,
– visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och
– visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

2. Behörighet och förkunskapskrav

2.1. Grundläggande behörighet (enligt HF)

Grundläggande behörighet (Högskoleförordningen 7 kapitel § 39) till utbildning på forskarnivå har den som har

1. avlagt en examen på avancerad nivå,
2. fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller,
3. på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden får för enskild sökande medge undantag från kravet på grundläggande behörighet, om det finns särskilda skäl.

Den som före den 1 juli 2007 uppfyller kraven på grundläggande behörighet för tillträde till forskarutbildning skall även därefter anses ha grundläggande behörighet för tillträde till utbildning på forskarnivå, dock längst till utgången av juni 2015.

2.2. Särskild behörighet

Särskild behörighet till utbildning på forskarnivå i specialpedagogik har den som har:

1. Fullgjort kurser om minst 90 högskolepoäng i specialpedagogik eller i för utbildningen på forskarnivå i specialpedagogik relevant ämne. Minst 15 av högskolepoängen skall utgöras av uppsats på avancerad nivå eller
2. på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.
3. Undervisningen meddelas på svenska och engelska. Doktoranden måste behärska dessa språk muntligt och skriftligt för att kunna tillgodogöra sig undervisningen och kurslitteraturen.

3. Antagning

Antagning till utbildningen sker två gånger per år, en gång på våren, en gång på hösten. Sista datum för ansökan är 1 mars respektive 1 oktober. Vid ansökan skall den sökande bifoga en forskningsplan av vilken framgår det ämnesområde och det syfte doktoranden har för avhandlingen. Också sökandes CV samt tidigare skrifter och övriga handlingar som doktoranden önskar återropa skall bifogas. I samband med antagningen ska finansieringen vara ordnad för hela studietiden (motsvarande fyra års heltidsstudier). Finansieringen dokumenteras i en så kallad finansieringsplan som godkänns av prefekten tillsammans med respektive doktorand och handledare.

4. Urval

De sökandes förmåga att tillgodogöra sig utbildningen skall prövas vid ansökan.

Urvalskriterier för bedömning av de sökande är:

- Forskningsplanens relevans för kunskapsområdet med betoning på genomförbarhet och nyskapande frågeställningar samt analys och upplägg i tidigare arbeten.
- Metodologisk och vetenskaplig förmåga.
- Tidigare visad förmåga att hålla givna tidsramar.
- Förtrogenhet med det forskningsområde avhandlingen avser.
- God kommunikations- och samarbetsförmåga.

5. Utbildningens innehåll och uppläggning

5.1. Utbildningens uppläggning

Studietiden för att uppnå doktorsexamen är fyra års heltidsstudier och omfattar 240 högskolepoäng. Utbildningen består av en kursdel om 90 högskolepoäng och en avhandlingsdel omfattande 150 högskolepoäng.

Avhandlingen är det viktigaste momentet i utbildningen på forskarnivå och skall baseras på ett självständigt vetenskapligt arbete inom det specialpedagogiska området.

Avhandlingsmanus kommer att granskas vid minst två tillfällen (halvtids- och slutseminarium).

I utbildningen på forskarnivå ingår även att aktivt delta i för doktorander gemensamma seminarier och högre seminarier för forskare i specialpedagogik. Detta innebär bland annat att doktoranden skall lägga fram avhandlingsartiklar/avhandlingskapitel samt kommentera andra doktoranders framlagda arbeten.

5.2.Handledning samt studie- och yrkesvägledning

Den som antagits till utbildning på forskarnivå har rätt till regelbunden handledning under sammanlagt den tid som kan anses behövas för den föreskrivna utbildningen om 240 högskolepoäng. För varje doktorand som antas efter 070701 skall utses minst två handledare, varav minst en skall ha genomgått handledarutbildning eller bedömts ha motsvarande kompetens. Beslut om handledare kan ändras på begäran av handledare eller doktorand eller av andra skäl.

Studie- och yrkesorientering skall ges doktoranden under utbildningstiden. Handledarna har ansvar för att orientera doktoranden om arbetsmöjligheter efter doktorsexamen.

5.3. Individuell studieplan

I samband med antagningen skall för varje doktorand upprättas en individuell studieplan. Den individuella studieplanen skall innehålla en tidsplan för när kurser, även uttryckt i högskolepoäng, och avhandlingsarbete skall genomföras. Det ska framgå när och hur avhandlingsarbetet ska rapporteras. Av planen skall även framgå de åtaganden i övrigt som doktoranden respektive institutionen har. Den individuella studieplanen skall undertecknas av doktorand, handledare och prefekt och följas upp varje år. Minst en gång per termin skall handledare och doktorand träffas för att stämma av att studierna följer den uppgjorda planen. Det är handledarens ansvar att dessa möten äger rum. Både handledare och doktorand har rätt att föreslå ändringar i studieplanen. Prefekten beslutar om ändringar i studieplanen. Handledaren skall varje termin göra en bedömning av om studieplanen följs. Doktoranden skall delges bedömningen. Vid större avvikelse från den individuella studieplanen skall prefekten informeras.

6. Kurser och tillgodoräknande

Doktoranden skall genomgå kurser omfattande 90 högskolepoäng. Kurserna fördelas i 4 block.

Det specialpedagogiska blocket. Detta innehåller 3 x 7,5 hp och är obligatoriskt i sin helhet

- vetenskapsteori och forskningsmetodik ur ett flervetenskapligt perspektiv
- områdesöversikt över internationell forskning inom specialpedagogik
- specialpedagogik i historiskt perspektiv och samhällsperspektiv

Metodblocket. Innehåller 3 x 7,5 hp metodkurser på forskarnivå varav minst 7,5 hp skall behandla kvantitativ metod och minst 7,5 hp skall behandla kvalitativ metod. Kurser kan sökas vid annan institution i samråd med handledare och studierektor.

Det avhandlingsspecifika blocket. Innehåller 3 x 7,5 hp kurser på forskarnivå som behandlar det område doktoranden valt för sin avhandling. Kurser kan sökas vid annan institution i samråd med handledare och studierektor.

Det fria blocket. Innehåller 3 x 7,5 hp som berör andra delar av forskarkompetensen. Kurser kan sökas vid annan institution i samråd med handledare och studierektor.

I kursdelen kan tillgodoräknas kurser som tagits tidigare i utbildningen. Framställan härom görs till studierektor.

För licentiatexamen krävs kurser omfattande 45 högskolepoäng. Det specialpedagogiska blocket ingår i sin helhet. Resterande kurser omfattar sålunda 22, 5 högskolepoäng och väljs i samråd med handledare.

7. Avhandling och disputation

7.1. Avhandling

För doktorsexamen skall doktoranden ha fått en vetenskaplig avhandling om 150 högskolepoäng bedömd och godkänd. Avhandlingen kan utformas som ett enhetligt sammanhängande verk (monografi) eller som en sammanläggning av vetenskapliga artiklar/rapporter som skrivits av doktoranden ensam eller i samarbete med andra forskare (sammanläggningsavhandling). Utöver dessa delarbeten skall i sammanläggningsavhandlingen finnas en syntes av delarbetena i form av en integrerad översikt och diskussion (en så kallad ”kappa”).

7.2. Disputation

Avhandlingsarbetet skall försvaras vid en offentlig disputation. Disputationen följer de regler som gäller vid Samhällsvetenskapliga fakulteten. Avhandlingen betygsätts med något av betygen godkänd eller underkänd. Vid betygssättningen tas hänsyn till såväl avhandlingens innehåll som försvaret av avhandlingen vid disputationen.

Opponent och betygsnämndens ledamöter utses av Fakultetsnämnden. Betygsnämnden skall bestå av tre personer: en ledamot från doktorandens institution, en ledamot med annat examensämne och från annan institution inom fakulteten samt en ledamot från annan fakultet eller högskola. Samtliga ledamöter skall vara minst docentkompetenta.

Opponenten bör ha docentkompetens. Om särskilda skäl föreligger, kan dock person utan docentkompetens utses. Opponenten skall stå obunden gentemot doktoranden och avhandlingen.

7.3. Licentiatseminarium

För licentiatexamen skall doktoranden ha fått en vetenskaplig uppsats om 75 högskolepoäng godkänd. Den vetenskapliga uppsatsen skall granskas vid ett seminarium som äger rum på terminstid av en opponent med lägst doktorsexamen och med goda kunskaper om för uppsatsen väsentliga ämnesområden och metoder. Uppsatsen skall ha funnits tillgänglig på Specialpedagogiska institutionen och Stockholms universitetsbibliotek i minst två veckor på terminstid innan seminariet äger rum. Meddelande om att uppsatsen skall behandlas skall sändas till övriga institutioner med specialpedagogik/angränsande discipliner i landet. Betyg på den vetenskapliga uppsatsen bestäms av en professor eller eventuellt av tre lärare varav minst en professor. Övriga ledamöter skall ha lägst doktorskompetens. Opponent och betygsnämnd utses av institutionsstyrelsen på förslag av handledarkollegiet för forskarutbildningen vid institutionen.

Vid betygssättningen tas hänsyn till såväl uppsatsens innehåll som försvaret av uppsatsen vid seminariet.

8. Examen

Doktorsexamen uppnås efter fullbordad utbildning på forskarnivå omfattande 240 högskolepoäng.

Licentiatexamen uppnås efter fullbordad utbildning på forskarnivå omfattande 120 högskolepoäng.

9. Rätten till handledning och andra resurser

(gäller doktorander antagna fr.o.m. vårterminen 2011)

Om en doktorand väsentligen åsidosätter sina åtaganden enligt den individuella studieplanen ska Rektor besluta att doktoranden inte längre har rätten till handledning och andra resurser. Innan beslut fattas ska doktorand och handledare ges möjlighet att yttra sig. Resurserna får inte dras in för den tid då doktoranden är anställd som doktorand eller får utbildningsbidrag. Om resurser dragits in, kan doktoranden efter ansökan hos Rektor få tillbaka sin rätt till handledning och andra resurser. Doktoranden måste då genom att visa upp tillkommande studieresultat eller på annat sätt göra sannolikt att han eller hon kan fullgöra sina återstående åtaganden enligt den individuella studieplanen (HF 6:30-31). Beslut för beredningen av indragning eller återgivande av rätt till handledning skall beredas av fakultetsnämnd (i enlighet med HF 6:30-31).

10. Övrigt

Upplysningar om utbildningen på forskarnivå kan fås från Specialpedagogiska institutionen, Stockholms universitet, www.specped.su.se